

אף מורה האמור בשמואל נזיר. אמר ר' יוסי והלא אין מורה
אלא של בשר ודם, אמר לו ר' נהוראי והלא כבר נאמר ויאמר
שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני, שהיה עליו מורא בשר
ודם. בדברי המפרשים על המקום מתפרש הביטוי כדברי ר' נהוראי כמו: דברי
ר' נהוראי, הכ' לא מתבאר היטב. אכן, בפירש"י, שם: „כך דברי ר' נהוראי". ראוי
שנתעמק בדברי רבנו רש"י אלו, מה בא לומר ומה בא להוסיף: כך דברי וכו'. הלא
מסתמא יש דברים בגו.

הדבר טעון הסבר. שתי שאלות עולות על דעתנו בענין זה: א) מדוע כדברי ולא
דברי ר' נהוראי, (זו היתה דרכו של מרן אבא זצ"ל לדייק במשניות ולשונן. והיה
רגיל לומר: „אור לי" דבודקין את החמץ לאור הנר, וכו'. בית
שמיא אומרים וכו', — שהיתה מקדם משנה ראשונה: „שתי שורות
במרתף, כדברי ב"ש", למה כדברי ולא דברי משום שהיתה משנה אחרת
לפניהם, משנה ראשונה שעליה מסתמך תנא זה. (* בכתבי מרן אבא זצ"ל יש שיטה שלמה
על זה.) ובכן: לפי דרכו של אאמו"ר ז"ל, נעסוק בדיוק לשון המשנה, שהרי אם יש
כ' כדברי במקום „דברי" הנהוג בכל מקום, צריך להבין למה נשתנה כאן הלשון?
ב) מה הדיוק בדבר פירושו של הביטוי „מורא" בשר ודם או מורא של נזיר (דהיינו תער
ותגלחת)? האם יש כאן מחלוקת, או יש כאן רק שנוי במשמעות הלשון בפירוש פסוק
שבמקרא בלבד?

אכן, בגמרא נזיר שם — אמר ליה רב לר' חייא בריה חטוף ובריד (בכוס של ברכה), כדי
שתהא זריו וגשכר — כבתוס' וכו', אמר ליה רב הונא לרבא בריה חטוף ובריד וכו'.
פירוש הדברים: יש שתי מעלות בברכה, הברכה עצמה ואמירת אמן אחריה. סוגייתנו
דנה בשאלה: מה למעלה ממה, מה חשוב יותר? כדי להבין דברים אלו צריך לזכור
כי המנהג היה שהמזמן מברך רק הוא בעצמו, וכולם, כל בני הסעודה יוצאים ידי חובה
של ברכה באמירת אמן. נשאלת השאלה, מה חשוב יותר, שיברך המברך או שישתדל
להיות בין עוני ה„אמן"? לשון הגמרא: „למימרא דמברך עדיף? והא תני ר' יוסי אומר
גדול העונה אמן יותר מן המברך. וא"ל רבי נהוראי, השמים, כך היא,
תדע: שהרי גוללירין מתגרים במלחמה וגיבורים נוצחים". הפירוש: כך גם כאן, העונה
בא בסוף לאחר המברך, כמו הגיבור שבא לסיים את מלאכתו של הגוללירין, והוא

* א"ה, ע"י גליון הש"ס למתרג"ך לעיל כרך ב'.